

Jaslice sveta v Ljubljani

Anton Sedej*

Kulisne jaslice iz Predoselj, avtor Matija Bradeško, Slovenija. Foto: Anton Sedej

V organizaciji Društva ljubiteljev jaslic Slovenije je bila v cerkvi sv. Jožefa v Ljubljani od 14. 11. 2003 do 15. 2. 2004 Mednarodna razstava potujočega oddelka jaslic betlehemskega muzeja. Mednarodni betlehemski muzej jaslic je zasnoval in uresničil dr. Alfredo Troisi kot posebni svetovalec Unesca s sodelovanjem Zveze za pomoč palestinskemu narodu. Odprtje je bilo 24. decembra 1999 v

navzočnosti generalnega direktorja Unesca gospoda Koichira Maatsuura, predsednika ministrskega sveta Republike Italije Massima D. Alema in predsednika palestinskega narodnega vodstva Yasserja Arafata. Prva postavitve razstave je bila leta 2001 v Lublinu na Poljskem, druga pa leta 2002 v Milanu. Muzej je že takoj na začetku požel veliko odobravanja raziskovalcev in ljubiteljev, ki so ga

* Anton Sedej - ustanovni član Društva ljubiteljev jaslic Slovenije in član Pripravljalnega odbora za razstavo Jaslice sveta v Ljubljani.

Cerkev sv. Jožefa v Ljubljani. Foto: p. Albert Bačar

obiskali. V njem tako verujoči kot neverujoči na nek način ponovno odkrivajo staro deželo, v kateri se je pred dva tisoč leti rodil Jezus. Tu so naleteli na zakladnico različnih verskih pričevanj in duhovnosti, ki se združujejo z mojstrovinami umetnosti, po kateri zavzenijo v sozvočju vsa zgodovinska izkustva krščanstva v svetu. Namen potujoče razstave jaslic je ponesti sporočilo miru in bratstva med vse narode sveta, poleg tega pa razvijati zavest o umetnosti in ustvarjalnosti jasličarstva.

Potujočo razstavo Jaslice sveta sestavlja 250 jaslic z vseh koncev sveta: iz Italije, Peruja, Slovenije, Francije, Gvatemale, Argentine, Čila, Mehike, Španije, Avstrije, Nemčije, Vietnama, Venezuele, Belgije, Poljske, Senegala, Madagaskarja, Švedske, Danske, Nigerije, Bolivije, Gane, Filipinov, Tajske, Švice, Palestine in Tanzanije. Jaslice so iz različnih materialov, nekateri eksponati predstavljajo veliko umetniško vrednost. Jaslični liki in scene prikazujejo zanimivo različnost

arhitekture, noše in okolja narodov po svetu. Eksponati prihajajo iz nekaterih pomembnih svetovnih muzejev in od zasebnih zbiralcev, ki so betlehemske muzeju podarili svoja dela. Razstava obiskovalca očara in gane.

Priprave in postavitve razstave

Zasluge, da je Slovenija gostila svetovno razstavo jaslic, gre pripisati našemu prizadevnemu predsedniku Društva ljubiteljev jaslic Slovenije patru dr. Leopoldu Grčarju, frančiškanku z Brezije, kjer ima društvo od ustanovitve 14. novembra 2001 tudi svoj sedež. Njegovo navdušenje, večletne raziskave in ljubezen do jaslične umetnosti so ga vodili do Verone, velike Mednarodne razstave umetniških in tradicionalnih jaslic, kjer se je osebno seznanil z direktorjem in avtorjem razstave dr. Alfredom Troisijem. Za tretjo kandidaturo potujoče razstave so se potegovala države po vsem svetu, zlasti Barcelona, Atene in Malta. Vodstvo projekta v Milanu pa se je odločilo, da se potrdi kandidatura Slovenije. Tako je prejelo naše društvo 29. marca 2002 uradno sporočilo, da bo naslednja razstava jaslic sveta leta 2003 v Sloveniji. Začele so se temeljite organizacijske in druge priprave. Obiskali so nas strokovnjaki iz Milana in si ogledali možno lokacijo za postavitve tega velikega in obsežnega

Omarične jaslice iz 18. stoletja, samostan benediktink v Velesovem. Foto: Anton Sedej

Jaslice iz Španije, glina. Foto: Anton Sedej

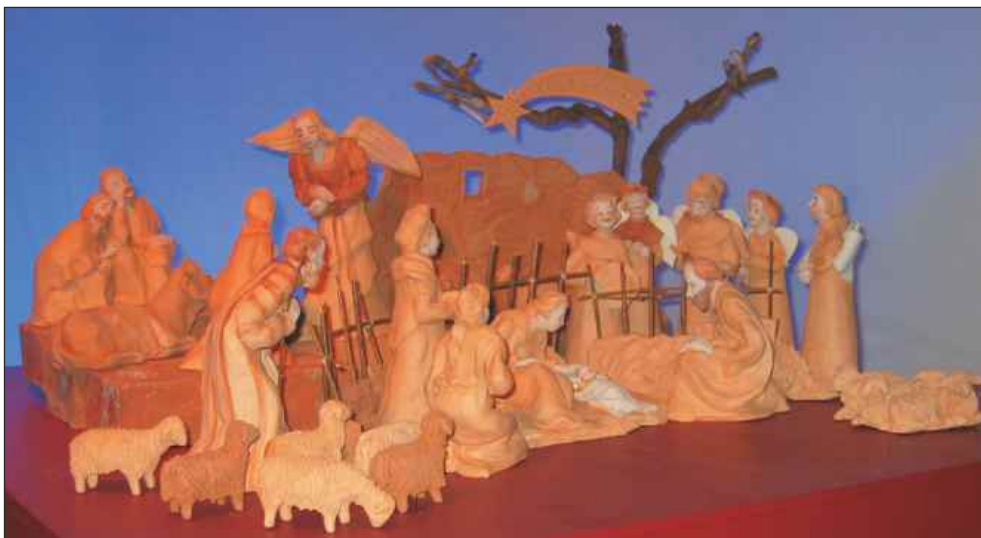
projekta. Z navdušenjem je bila sprejeta cerkev sv. Jožefa v Ljubljani na Poljanah, kjer imajo jezuiti svoje duhovno središče. Izdelali so načrte za postavitev ter nas seznanili z našimi nalogami in zadolžitvami.

31. maja 2003 so iz Milana v Ljubljano pripeljali dva večja kamiona opreme in eksponatov za razstavo in jo uskladiščili v cerkvi sv. Jožefa. Na splošnem zboru članov našega društva 27. junija 2003 na Brezjah je bil izvoljen pripravljalni odbor za razstavo v sestavu: Marjan Marinšek, dipl. iur., iz Velenja kot predsednik, člani: pater dr. Leopold Grčar z Brezij, Anton Sedej iz Železnikov, Viktor Konjedic, kipar, iz Kranja, Drago Kozinc iz Radeč pri Zidanem Mostu, Andrej Korenč iz Šmartna pod Šmarno goro, Danica Požek, tajnica društva, iz Kranja, pater Silvo Šinkovec, rektor Duhovnega središča sv. Jožefa, iz Ljubljane, msgr. dr. Janez Gril, direktor časopisa Družina, iz Ljubljane, Erika Ašič iz Ljubljane, Marija Žabjek iz Ljubljane, Tine Jenko iz Ljubljane, Silvester Gabršček z Ministrstva za kulturo RS iz Ljubljane in Ana Cergolj iz Ljubljane. Odbor je imel pred sabo obsežen in zahteven

projekt, zato je bilo potrebno posamezna področja in zadolžitve razdeliti med člane.

Glede na pomembnost dogodka mednarodne razstave v Ljubljani, katere pokroviteljstvo je prevzela Slovenska nacionalna komisija UNESCO, smo na 4. seji PO 2. septembra 2003, ki je bila na Brezjah, imenovali in povabili v častni odbor:

Dr. Janeza Drnovška – predsednika Republike Slovenije, Boruta Pahorja – predsednika Državnega zbora RS, dr. Franca Rodeta – slovenskega metropolita in ljubljanskega nadškofa, dr. Franca Krambergerja – mariborskega škofa, msgr. mag. Metoda Piriha – koprskega škofa, dr. Ludvika Toplaka – veleposlanika pri Svetem sedežu, msgr. Santos Abrila y Castella – apostolskega nuncija v Sloveniji, Andrejo Rihter – ministrico za kulturo RS, dr. Emilijana Cevca – akademika, Danico Simšič – županjo Mestne občine Ljubljana, dr. Boštjana Žekša – predsednika SAZU, Zofijo Klemen Krek – direktorico Urada Slovenske nacionalne komisije za UNESCO, patra Staneta Zoreta OFM – provinciala Slovenske frančiškanske province, in patra mag.

Jaslice Ane Korenč, Šmartno pod Šmarno goro, žgana glina. Foto: Anton Sedej

Janeza Poljanska – provinciala Slovenske province Družbe Jezusove. Pripravljalni odbor je z velikim zadovoljstvom sprejel njihovo pozitivno odločitev za sodelovanje v častnem odboru.

Glede na zahteven obseg projekta razstave ter s tem v zvezi na predvidene visoke finančne stroške, ki jih Društvo ljubiteljev jaslic ne bi moglo pokriti samo, je pripravljalni odbor v začetku meseca septembra 2003 razposlal podjetjem, družbam in zasebnikom približno 300 prošenj za sponzorstvo in donatorstvo. Takoj smo se obrnili z vlogo tudi na Ministrstvo za kulturno RS. Odziv sponzorjev ni bil preveč zadovoljiv, ostajalo nam je le še upanje, da bo tako zanimiva razstava pritegnila čim več obiskovalcev, da bi z dohodki od vstopnine zagotovili pokritje stroškov.

Posebno zahtevna je bila postavitve celotne razstave, zlasti izdelava večjih in manjših lesenih podstavkov za vitrine, obnova in popravila ter pleskanje vseh sestavnih elementov za vitrine in električna napeljava, ker je bila obstoječa, ki so jo pripeljali iz Italije, dotrajana in neuporabna. Z velikimi napori in strokovnimi prijemi naših prizadevnih strokovnjakov – članov društva ljubiteljev jaslic, je bila celotna razstava postavljena in pripravljena na odprtje.

V času priprav se je odbor za pripravo razstave pogosteje sestajal in ugotavljal realizacijo posameznih zadolžitev programa celotnega projekta. Sestanki so se vršili na dveh lokacijah: v Ljubljani pri sv. Jožefu ali pa v romarskem središču na Brezjah, kjer ima organizator razstave, Društvo ljubiteljev jaslic Slovenije, svoj sedež.

Slavnostno odprtje razstave

Prišel je težko pričakovani 14. november 2003, ko so se ob 13. uri v cerkvi sv. Jožefa v Ljubljani oglasile fanfare kvarteta Domna Jeraše in naznanile odprtje velike razstave Jaslice sveta. V slavnostnem delu je nastopil vokalni kvintet bratov Zupan in New Swing kvartet. Program je povezoval voditelj oddaj Radia Ognjišče Jure Sešek. Razstavo je odprl predsednik Državnega zbora Republike Slovenije Borut Pahor v navzočnosti najvišjih predstavnikov Cerkve na Slovenskem ter številnih uglednih predstavnikov družbeno-političnega in civilnega življenja, ustanov in organizacij.

Na slavnostnem odprtju so govorniki poudarili, da ima razstava poleg verskega tudi velik kulturni pomen.

Odlomki iz nekaterih govorov:

Dr. Alfredo Troisi, avtor postavitve razstave in direktor veronske opere: *"Sanje se urešničujejo – sanje, da bi ta razstava potovala po vsem svetu. Je namreč del velikega projekta Unesca – ob jubileju 2000 smo v Betlehemu, mestu Jezusovega rojstva, postavili mednarodni muzej božiča. Da bi se tako slišali vsi kriki, vsi kriki sveta in da bi, ko bi obiskali Jezusovo votlino, videli in podaljševali ter uresničevali v svojem življenju čudež božiča."*

Dr. Franc Rode, slovenski metropolit in ljubljanski nadškof: *"Ta mednarodna razstava jaslic, ki letos gostuje v glavnem mestu Slovenije, bo nedvomno velik dogodek, lahko rečemo, senzacija za vse tiste, ki jo bodo obiskali. Samo eno misel o razstavi: Zakaj so ljudje želeli uprizoriti dogodek iz Betlehema? Zakaj so ga želeli predstaviti na svojem domu? Zato, ker so vedeli, da je učlovečenje Božjega sina dogodek, ki presega vsak čas, ki je vedno aktualen. Aktualen je tako danes, kot je bil v 13. stoletju, ko si je prve jaslice omislil Frančišek Asiški."*

Borut Pahor, predsednik Državnega zbora RS: *"Nikomur ni ostalo prikrito, da smo ljudje različnih nazorskih orientacij, in zdi se mi izredno pomembno, da je ob tej priložnosti mogoče tudi sporočilo o strpnosti in naši pripravljenosti, da živimo skupaj, se opogumljamo in smo solidarni. Slovenija jutri vstopa v Evropsko unijo, prostor, ki je zgrajen v različnosti in je hkrati sposoben med različnostmi spoznati tiste podrobnosti, ki nas združujejo in ta prostor gradijo kot enovit in močan steber miru."*

Jaslice iz Peruja, glina. Foto: Anton Sedej

Sledile so novinarske konference, pri tem moramo biti hvaležni tako RTV Slovenija in ostalim regionalnim TV in radijskim postajam pa časopisom in revijam, ki so nam z oddajami, objavami in članki veliko pripomogli k medijskemu odmevu razstave. Ta je pritegnila tudi pozornost tujih medijev: avstrije televizijske hiše ORF, italijanske TV RAI, pa tudi televizijske hiše naše južne sosede HTV. Posebno pa moramo omeniti naš domači Radio Ognjišče, ki nas je celotno obdobje treh mesecev spremljal in objavljajal dnevno vsa dogajanja ob razstavi, zlasti razne obrobne kulturne prireditve, ki so nam še dodatno obogatile program razstave. Naj omenim še Družino, d. o. o., ki nam je tiskala plakate in letake ter izdala poseben katalog o razstavi Jaslice sveta. Osebnostno in v imenu pripravljalnega odbora smo hvaležni tudi naši lokalni radijski postaji Radio Sora, novinarki Saši Pivk - Avsec, ki je 24. decembra 2003 v oddaji Zakladi slovenskih spominov pripravila zanimivo oddajo o svetovni razstavi jaslic v Ljubljani. Poseben pečat nam je k medijskemu odmevu pripomogla tudi naša nova spletna stran, stran Društva ljubiteljev jaslic Slovenije, ki jo je obiskalo preko 5.000 obiskovalcev.

Jaslice iz Švice, cararski marmor. Foto: Anton Sedej

Kulturne prireditve in delavnice

V času odprtja razstave so bile organizirane različne spremne kulturne prireditve, ki so še kako popestrile razstavo: nastopi glasbenih skupin, posameznikov, pevskih zborov. Nastopilo je 60 skupin, v katerih je sodelovalo preko 900 nastopajočih. Zelo odmevna in dobro obiskana je bila predstava znanega igralca Gregorja Čušina Betlehem – hiša kruha, avtorja Janeza Evangelističnega Kreka, ki je bila ustvarjena posebej za to priložnost. Božična meditacija je na zanimiv način prikazala pomen evangelijske vsebine, preoblikovane po knjigi Zgodbe iz Svetega pisma.

Dobro so bile organizirane in obiskane delavnice, namenjene otrokom. Pod vodstvom prizadevnih mentorjev so bile organizirane: slikarska, kiparska, rezbarska, glasbena, pravljíčna in novinarska delavnica, pa še izdelovanje jasličnih figuric in voščilnic.

Simpozij o jaslicah in jasličarstvu med Slovenci na Brezjah

V sklopu dogajanj ob razstavi v Ljubljani sta Mednarodna marijanska papeška akademija – Franciščanski marijanski center Slovenije in Društvo ljubiteljev jaslic Slovenije organizirala v soboto, 7. februarja 2004, v dvorani bazilike Marije Pomagaj na Brezjah simpozij z naslovom: Bog, ti me ljubiš – zame si postal otrok! To je bil prvi simpozij o duhovnem pomenu izdelovanja jaslic pri Slovencih. Uvodne besede s pozdravom je izrekel gvardijan frančiškanskega samostana na Brezjah p. dr. Miha Vovk, simpozij pa je odprl ljubljanski pomožni škof msgr. Andrej Glavan. Sledila so zanimiva predavanja: O jaslicah kot simbolu naših družin je predavala dipl. ing. lesarstva Darinka Kozinc, ravnateljica Srednje lesarske šole v Novi Gorici. Dr. Jože Till iz Celovca je ob diapozitivih spregovoril o zgodovini upodabljanja Jezusovega

rojstva in govoric jaslic na avstrijskem Koroškem in Štajerskem. Dr. Marija Zupančič je v svojem predavanju zelo duhovno in poglobljeno orisala Devico Marijo kot prve žive jaslice. Simpozij je zaključil p. dr. Leopold Grčar, predsednik Društva ljubiteljev jaslic Slovenije. Zelo poglobljeno je spregovoril o jaslicah in veri v družini.

Simpozij je povezoval državni podsekretar na Ministrstvu za kulturo RS prof. Silvester Gaberšček, z božično pesmijo pa so ga polepšali dijaki 2. a zreda Škofijske klasične gimnazije v Ljubljani.

Zaključek

Organizatorji svetovne razstave jaslic v Ljubljani smo bili več kot presenečeni nad zanimanjem in zadovoljni z obiskom. Razstavo je obiskalo 43.000 obiskovalcev, ki so si z velikim zanimanjem ogledovali eksponate ter z množično udeležbo sodelovali tudi pri vseh spremljajočih kulturnih programih in nastopih. Vse to potrjujejo zapisi v knjigi vtisov, kjer so obiskovalci izrazili svoja čustva, pohvale in priznanja.

V nedeljo, 15. februarja 2004, smo ob 19. uri slovesno zaprli vrata razstave. Rektor Duhovnega središča sv. Jožefa p. Silvo Šinkovec in članica pripravljalnega odbora g. Marija Žabjek sta navzočim spregovorila o pomenu, poteku in vtisih. Pater Silvo Šinkovec je poudaril pomen razstave, ki je požela v širšem slovenskem prostoru veliko zanimanja, tako v verskem kot kulturnem pogledu. Zahvalil se je vsem obiskovalcem in nastopajočim ter sodelavcem v pripravljalnem odboru za njihovo skrb in vložen trud za uspešno izpeljavo tako velikega projekta. Zaključno slovesnost pa nam je polepšal s svojim koncertom še Mešani pevski zbor Anton Förster pod vodstvom zborovodkinje ge. Damjane Božič Močnik.

Naj zaključim z besedami sporočila svetovne razstave jaslic betlehemskega muzeja: "Priateljstvo, mir in sožitje med vsemi narodi na svetu!" Organizatorji upamo, da smo s to veliko jaslično razstavo v Ljubljani tudi mi znetili nekaj iskric betlehemskega sporočila med nami, med narodom, ki bo moral jutri v združeni Evropi skupaj reševati slabo in deliti dobro v krogu nove evropske družbe.

Jaslice Janeza Vovka iz Police pri Kranju, lesorez. Foto: Anton Sedej

Nekaj vtisov obiskovalcev (iz knjige vtisov):

- *"Čudovito razstavo najspremljajo misli miru, spoštovanja, strpnosti in solidarnost!"* Danica Simšič
- *"Poseben kulturni dogodek in poseben trenutek za Slovenijo. Ponosni smo podprli s kratkim nastopom otvoritev razstave."* New Swing Quartet
- *"Svet v obliki jaslavic je prišel v Slovenijo. Človek bi kar gledal, gledal, gledal ..."* R.
- *"Vendar so najlepše slovenske jaslvice!"* Marija & Drago
- *"Fantastična razstava! To se mora ponoviti večkrat."* M.
- *"Izredna razstava. Pravi poklon mestu Ljubljana, da tako kmalu gosti to potujočo razstavo."* Marjan
- *"Čudovite jaslvice, enkratno doživetje. Iskrene čestitke organizatorjem za trud."* Tomaž Šubic
- *"Človeška ustvarjalnost in domišljija sta res nekaj veličastnega. Hvala prirediteljem za to razstavo!"* J. K.
- *"Vsi otroci smo bili navdušeni! Čudovito!"* Vrtec Otona župančiča – enota Živ Žav – skupina Petelinčki
- *"Tu bi človek preživel celo življenje, spolno ljubezni v srcu zapuščam ta kraj! Hvala vsem za doživetje!"*
- *"Ustvarjalna energija nešteti umetnikov, tudi anonimnih, ki so v svojih osamljenih trenutkih verjeli v mir, dobro."*
- *"Tako so lepe, da bi v nekaterih kar ostala in v njih prebivala."* Ana
- *"Lepota bo rešila svet. (Dostojevski) Resnično lepo!"* Helena
- *"Jaslvice so izjemno lepo postavljene v prekrasen ambient cerkve sv. Jožefa, glasba pa je izbrana z neverjetnim občutkom, čudovito!"* M. G.
- *"Skozi otroške oči se veselimo in si želimo še več takih in podobnih razstav!"* Otroci iz vrtca Ljubljana Center
- *"Navdušujoče je prizadevanje ustvarjalcev, ki z otroško vero in zaupanjem ustvarjajo, kar čuti srce. Hvala za Razstavo!"* Milica

Jaslvice iz Italije, Lombardija, glina. Foto: Anton Sedej